

iste godine uvedeni u posjed samostana i crkve sv. Franje. Konventualci su prema tomu ovdje ostavili sve, dakle i Ferkićevu sliku, pa i svoj arhiv, t. j. obje kopijalne knjige i druge manje stvari, među kojima se nalazi jedna bilješka, prema kojoj bi krčki samostan bili posjetili sv. Franjo Asiški g. 1212. i sv. Antun Pad. g. 1216.²⁷

Župe požeškoga arhiđakonata g. 1332.—1335.

Kraljevina Hrvatska imala je u srednjem vijeku, naročito uoči turskih provala, bogatu duhovnu kulturu i bujan crkveni život. To se vidi iz velikog broja samostana, župa, crkvi i svećenika.

Po svome sredovječnom crkvenom životu osobito je zanimljiv požeški kraj, više nego drugi hrvatski krajevi. U njemu je postojala kao neka crkvena država, koju su organizirali križari da suzbijaju invaziju bosanskih patarena. Tu se nalazio zborni kaptol sv. Petra. Bilo je više samostana i opatija. Tadašnji požeški arhiđakonat obuhvatao je područje između Papuka i Save, Cernika i Gorjana. Na tome području bilo je oko 100 župa. U pogledu crkvene uprave spadao je P. A. pod pečušku biskupiju.

Župe P. A. poznate su nam iz spisa, koji je sastavljen kod pobiranja Papine desetine g. 1332., 1334. i 1335. U spisu se nabrajaju župe i župnici te se kaže, koliko je koji župnik i koje godine platio banovaca ili groša u ime Papine desetine. Neke se župe spominju samo kod jednog pobiranja, neke kod dvaju, a neke kod svih triju.

Iz spisa se lako vidi, da je P. A. imao velik broj župa, ali se teško razabire, gdje su se nalazile pojedine župe. Većina župa zapisana je, od popisivača tuđinca, tako iskrivljenim i zagonetnim imenom te ne možemo nikako znati koja mjesna imena danas od-

²⁷ Ta čudna bilješka glasi: »† Anno Domini 1212 In visitando aliqua loca inveni Romithorium in portu Vegla dictum ibique per Fratrem Leonem reliquimus signum nostrum in dicta E(cc)lesia S. Mariae, et tradi(d)imus ipsam Fratri Maxentio regendam. Fr. Franciscus As(s)isiatis.

Anno 1216. Per Fratrem Antonium Patavinum hunc (sic!) locum confirmatum fuit fratri Maxentio et suc(c)essoribus subiectum. Fr. Antonius Patavinus olim Ulys(s)iponensis.

In Ch(ri)sti Nomine Amen. In Capitulo Chersi celebrato 1539.

Nos Fr. Nicolaus Difnico Min: Pro(vincia)lis Dalmatiae Per Guardianum S. Francisci Veglae, ut venerationi mandetur, et posteris memoriam (!) remanetur (!) mandamus ut diligenter custodienda fiat à Suc(c)essoribus nostris, et sigilo firmamus provintiae.

L.+S.

Fr. Nicolaus Difnico Min, Pro(vincia)lis Dalmatiae.◀

govaraju tima župama. A onda, uslijed 150-godišnjeg turskog vladanja i doseobe pravoslavnog življa, zaboravljena su mnoga stara mjesna imena i nastala nova.

Pa ipak, vrlo je zanimljivo pitanje gdje su se nalazile tolike župe. Bilo je već više pokušaja (Csanki, Bösendorfer, Čuk) da se nekako pronađu i odrede mjesta gdje su g. 1332.—1335. stajala župska sjedišta. Proučavala su se zato stara mjesna i plemićka imena te današnji mjesni nazivi, ali s malo koristi. Ovim putem nije otkrivena ni polovica župskih sjedišta.

Mi smo u svojoj raspravi udarili novim i uspješnijim putem. Proučili smo sve isprave, od najstarijih do najnovijih, koje se tiču župa požeškoga kraja. Na temelju toga proučavanja zaključili smo, koja su župska sjedišta u P. A. g. 1332. — 1335. sigurna, a koja su vjerojatna.

Sigurna su nam župska sjedišta ona, kojih imena, zapisana u spisu prigodom pobiranja Papine desetine, sasvim sigurno odgovaraju današnjim mjesnim imenima ili se dadu lako i sigurno objasniti.

Vjerojatnim župskim sjedištima u P. A. zovemo ona mjesta, za koja se istom kasnije sigurno znade da su imala župu ili porušenu crkvu. Dakako, činimo to iz vrlo važnih razloga: 1) Ako se u popisu od g. 1332.—1335. nalazi oko 60 nejasno zapisanih župa, onda je vjerojatno, da su te župe postojale tamo, gdje se kasnije jasno i sigurno spominju stare župe. 2) Ako g. 1332.—1335. P. A. ima oko 100 župa, i ako u brdskoj ruševačkoj okolici na svakih 5 km dolazi sigurno po jedna župa, vjerojatno je, da su tada i u drugim dijelovima P. A. dolazile župe tako nagusto. 3) Ako su u nekim mjestima postojale župe za turskog vladanja — u vrijeme ljutih vjerskih progona, onda je vjerojatno, da su tu bile župe i g. 1332.—1335. — u doba mirnog i bujnog vjerskog života. 4) Ako su g. 1332.—1335. postojale župe u mjestima, gdje nema od njih nikakve uspomene, barem je vjerojatno, da su postojale tamo, gdje su nam nakon izгона Turaka ostale porušene crkve ili stare crkve, ođ kamena sagrađene.

I tako, polazeći ovim novim putem, mi smo otkrili skoro sve sredovječne župe požeškoga kraja. Njihov veliki broj jedva danas možemo razumjeti. Npr., na području današnje ruševačke župe postojalo je g. 1335. osam župa. Ovako veliki broj župa bio je i potreban i to upravo ovdje, da se može lakše suzbijati bogumilsko krivovjerje, koje je u 13. i 14. stoljeću ljuto zarazilo Bosnu i već počelo pomalo prodirati u požešku županiju.

Samo od sebe nameće nam se pitanje: Kako je narod mogao uzdržavati tolike župe i svećenike? Zacijelo, svećenstvo se uzdržavalo skromno od crkvene desetine. A narodu to uzdržavanje nije bilo nemoguće, jer je tu stanovao samo hrvatski i samo katolički narod, duboko ođan svojoj vjeri i Crkvi, a manje opterećen — bar u neku — poreznim obvezama prema državi i drugima.

Sigurna župska sjedišta:

1. **Požega.** 1332. god.: Posga, 1334.: Posogavar, 1335.: Poze-gavar. Kod svakoga pobiranja Papine desetine platio je požeški župnik Nikola 50 banovaca.

2. **Brestovac.** 1335. Brestog. — Brestovacz 1597. (spominje se kod nekog sudskog procesa).

3. **Pribinje,** danas Požeški Skenderovci. Tu se spominje g. 1332 i 1335. župa »Sv. Martina« i njezin župnik Ivan, koji je u ime papine desetine platio 1332. g. 23 banovca, a 1335 g. 5 groša. — God. 1597. Pribinische Marthon.

Uspomena na župu sv. Martina sačuvala se u Kapeli sv. Martina, koja se g. 1673. i kroz cio 18. vijek nalazila u okolišu sela Skenderovaca. Među međašima sela Skenderovaca navodi se g. 1702. i mjesto »Sv. Martina«.

4. **Crkvenik** kod Kamenskoga. 1334. Cerkemkoh, 1335. Cherkuenkek. Današnji potok Brzaja zvao se u Srednjem vijeku Crkvenik. — Kod sudskog procesa g. 1597. spominje se: Cherkenyk.

5. **Kamengrad.** Župa sv. Đurđa de Oueo 1332. Nježin župnik Bartol platio 27 banovaca.

6. **Strazeman,** župa sv. Mihajla. 1332. Strasoniā, 1334. Strazelme, 1335. Strazembla. Župnik Petar platio 1332. g. 25 banovaca, 1334. g. 3 groša. Župnik Ivan platio 1335. g. 4 banovca. Crkva sv. Mihajla za turskog vladanja bila porušena. Nova je sagrađena oko g. 1730.

7. **Velika.** 1332. Subcastrum Velka. — Franjevački samostan postojao tu već oko 1266. godine (Čukovo mišljenje). — U srednjem vijeku bile su ovdje tri crkve: sv. Augustina, sv. Pavla i sv. Marka. Crkve sv. Pavla i sv. Marka spominju se g. 1660., a za crkvu sv. Augustina veli se g. 1780. da je obnovljena »ex antiquis ruderibus ab immemorabili existentibus.« — G. 1597.: Alsowelike.

8. **Kaptol.** Zborni kaptol i župska crkva sv. Petra. G. 1334. platio je župnik »Sv. Petra« Bartol 8 banovaca. God. 1660. nalaze se u Kaptolu dvije crkve: jedna sv. Petra »sub ipsa arce«, a druga unutar turskoga grada. Obje te crkve potječu iz Srednjeg vijeka.

9. **Kutjevo.** 1334. Gucho; 1335. Godko. Župnik Bartol platio 1334. g. 20 banovaca, a 1335. g. 15 banovaca. — Tu je bila opatija i dvije crkve B. D. Marije.

10. **Gradište.** 1332. Grastischa. Župa sv. Nikole. Župnik Petar (cantoricus) platio 20 banovaca. — 1702. stajale su tu ruševine stare sredovječne utvrde i crkve.

11. **Stari Grad** kod današnje Sapne. 1332. Vetus Castrum, 1334. i 1335. Owar. Župnik Dionizije platio 1332. g. 19 banovaca, 1334. g. 25, 1335. g. 29 b.

12. **Dobra Rijeka.** 1335. Brareka. Nalazi se u kraju oko gornje Londže.

13. **Granica.** 1334. Granicha. Župa sv. Martina. Imala je već, 1339. zidanu crkvu.

14. **Motičina.** 1332. Mocca, 1334. Mochocyna. — God. 1730. postoji stara zidana crkva Sviju Svetih.

15. **Našice.** 1334. Nelche, 1335. Nexe. Župnik Egidije kod prvog pobiranja desetine platio 5 penza, a kod drugog 4 banovca. — God. 1730. nalazila se na našičkom groblju vrlo stara sredovječna crkva presv. Trojstva. — G. 1597.: Nekche.

16. **Podgorač.** 1334. Pogorach. Župnik Pavao platio 60 banovaca.

17. **Gorjani.** 1332. Gorra. 1334. Gara. Župnik Blaž platio 1332. g. 1 marku, a 1334 ½ marke. — 1597.: Gara.

18. **Selci kod Đakova.** 1334. Zeulche. Župa i crkva spominje se tu god. 1660.

19—20. **Nevna,** danas Levanjska Varoš, imala je dvije župe. 1332. Nemia, 1334. Neyna. Župnik platio 40 banovaca g. 1332. Zvao se Nikola. — G. 1597. kod nekog sudskog procesa: Nywna.

21. **Imrevci** ili Mala Paka kod sv. Imre. 1332. Stus Hemricus, 1334. Stus Emericus. Župnik Grgur platio kod svakog pobiranja desetine 15 banovaca.

22. **Paka** ili Mala Paka kod sv. Katarine. 1332. i 1335. S. Katherina, a 1334. capella S. Katherine. Župnik Henzlin platio 1332. 12 banovaca, 1334. 15 b., 1335. 30 b. — Još g. 1723. zna se u Imrevcima da se to selo u davna vremena zvalo »Pačica«. God. 1730. stajala je na groblju pod Imrevaca(!)na ruševinama stare crkve(!) kapela sv. Katarine(!).

23. **Ruševo,** župa sv. Nikole. Crkva sv. Nikole spominje se g. 1251. — Župa 1335.: Crussawa. Župnik Kristofor platio 5 banovaca. Iza izгона Turaka iz Slavonije sagrađena je na ruševinama stare crkve kapela sv. Nikole koja je za obnove župe g. 1779. postala župskom crkvom i pod imenom sv. Nikole ostala do g. 1785. — Župa »Voholan«, što se spominje 1332., znači valjda isto što i Ruševo, jer je njezin župnik također Kristofor i jer su u Ruševu imali posjede plemići Voje. — Kod nekog sudskog procesa g. 1597. župa »de Horswa«.

24. **Djedina Rijeka.** 1334.: Domiaryka, župnik Ivan platio 10 ban.; 1335.: Dynnareka, župnik Pavao platio 8 b. Župa sv. Mihajla »de Diuortha«, što se spominje g. 1332., odnosi se valjda na Djedinu Rijeku, jer se župnik te župe zove Ivan i jer je nakon izгона Turaka na današnjem djedorječkom groblju, na ruševinama stare crkve, sagrađena kapela sv. Mihajla. Župa se spominje i g. 1464.

25. **Svilna,** župa sv. Đurđa, danas Buk. 1334. Ziwnay, 1335. Ziwnia. Župnik Grgur platio g. 1334. 2 groša, a g. 1335. 7 banovaca. Župa se spominje g. 1464. i g. 1613. Crkva je bila na istom mjestu, gdje je danas hučka župska crkva, ali selo Buk nalazilo se podalje od ceste — u brdima prema Vrčnom-Dolu.

26. **Resnik.** 1334.: Resimigh. Župnik Martin platio 10 banovaca. Selo i crkva nalazi se podalje od ceste među brdima, južno od današnjeg sela Resnika. Župa se tu spominje i 1597. Na mjestu ne-

kadašnjega Resnika — među šumama i vinogradima — postojala je g. 1730; i 1746. drvena kapelica.

27. **Sesvete**, župa Sviju svetih. 1332.: Neg Omnium Sanctorum.

28. **Sveti Nikola**, danas Pleternica, 1335.: S. Nicolaus. Župnik Pavao platio 6 groša.

29. **Gnojnica**, kod današnjeg potoka Gnojnice, između Zagrada i Odvoraca. 1335.: Gloynissa. Župnik Ivan platio 4 groša. — Sredovječna crkva sv. Đurđa u Gnojnici spominje se g. 1660. i kroz cio 18. vijek u zapisnicima kćanonskih vizitacija.

30. **Frkljevci**. 1335.: Vrko.

31. **Brčino**. 1335.: Brechin; župnik Grgur platio 18 banovaca. Sredovječna crkva B. D. Marije (Snježna Gospa) u Brčinu spominje se g. 1660. i 1694. kao župska crkva. — G. 1597.: Berchijna.

32. **Glogovica**. 1335.: Glogovia; župnik Visenko platio 10 ban. Sredovječna crkva sv. Stjepana, dobro sačuvana još g. 1660., služila je još i g. 1730. kao župska crkva. — 1597.: Galgova.

33. **Sv. Benedikt**. 1334. i 1335.: S. Benedictus; župnik Martin platio 10 banovaca. Župska crkva sv. Benedikta nalazila se na brežuljku kod Podcrkavlja i Dubovika, gdje je danas groblje. Sredovječna crkva sv. Benedikta dobila je ime — čini se — po Benediktu Boriću, koji je oko g. 1250. imao u ovom kraju plemićka imanja. God. 1660. bila je ta crkva u dobrom stanju. Sjedište župe sv. Benedikta nalazilo se u 18. stoljeću u Duboviku, gdje je župnikovao Vid Došen, pjesnik pjesme »Jeka planine«.

34. **Petnja**. 1335.: Piugna. Župa se nalazila na potoku Petnji kod današnjega Podvinja.

35. **Ratkov Potok** ili Grad-Potok, danas Ratkovića. 1334.: Gradpotaca. Sredovječna crkva sv. Mihajla Arkandela nalazila se na brežuljku — na groblju kod Ratkovića. God. 1660. spominje se kao župska crkva, od kamena sagrađena, dobro opskrbljena.

36. **Vrbova**, župa Sviju svetih. 1332.: Ordua, 1334.: Orbuja. Župnik Andrija platio je g. 1332 30 banovaca. — Zanimljivo je da je g. 1775., kad je Vrbova preseljena k cesti, sagrađena u selu kapela Sviju svetih.

37—38. **Zapolje** imalo je dvije župe: jednu sv. Matije, a drugu sv. Nikole. 1332.: Zapola i Zubula. 1334.: Zapula, altera Zapula. Župnik župe sv. Matije, imenom Nikola, platio je g. 1334. 30 banovaca; Pavao, župnik župe sv. Nikole, platio je g. 1332. 28 ban., a g. 1334. 40 veronskih banovaca. Crkva sv. Nikole spominje se g. 1660. Tada, pa i stotinu godina kasnije, služila je kao župska crkva.

39—40. **Ljupina** je također imala dvije župe: jednu sv. Ivana, a drugu B. D. Marije. 1332.: Lupma, 1335.: Lupinka. Župnik župe B. D. Marije platio je 1332. 10 b. Zanimljivo je da Ljupina oko g. 1750. ima tri kapele.

41. **Poljanska**. 1332. i 1334.: Polina, 1335.: Polena. Župnik Nikola platio 70 b. g. 1332. God. 1702 i 1730. nalazi se tu crkva sv. Ivana Krst. bez krova i porušeni samostan.

42. **Rudina**, opatija sv. Mihajla kod Podvrškog i Čečavca, koju su utemeljili i posjedima nadarili plemići Desislavići oko g. 1250. 1335.: Rodyna.

43. **Orljavac**. 1335.: Orihowa. — 1702. kod ruševina staroga grada nalazi se crkva sv. Roka.

Vjerojatna župska sjedišta:

44—48. **Sv. Martin**. Požeški arhidakonat imao je sedam župa pod imenom sv. Martina, zaštitnika kršćanskih vitezova-križara. Već smo spomenuli dvije takve župe: u Granici i današnjim Skenderovcima. Preostaje nam dakle još pet župa sv. Martina kojima ne možemo znati sjedišta iz isprave o pobiranju Papine desetine niti iz drugih suvremenih isprava. Treba zato zaviriti u mlađe dokumente koji nam daju pravo da smijemo s velikom vjerojatnosti ustvrditi da su župe sv. Martina postajale još i u ovim mjestima:

(44) **Našice**. God. 1730. nalazila se kod Našica stara crkva sv. Martina (vizitator veli: »penes oppidum Našice Ecclesia antiqua S. Martini cum tecto, in qua in festo S. Martini celebretur«). Ova je crkva zacijelo postojala u Srednjem vijeku i bila župska crkva.

(45) **Cernik**. Blizu Cernika, uz cestu prema Požegi, stajale su g. 1660., 1730. i 1746. ruševine stare sredovječne crkve sv. Martina.

(46) **Bučje**. God. 1660., 1693 i 1694 spominje se kod Bučja stara župska crkva sv. Martina, solidno sagrađena i dosta prostrana.

(47) **Vrčin-Dol**. Tu se g. 1660. nalazila na groblju župska crkva sv. Martina, koja je kasnije zapuštena. Župa se ovdje spominje 1581 i 1597;

(48) Za jednu župu sv. Martina ne znamo gdje se nalazila. Dvije su župe toga imena bile u mjestima »Luna« i »Brega« pa ako kada odgonetnemo ta mjesna imena, onda ćemo možda saznati i gdje se nalazila ta nepoznata župa sv. Martina.

Sv. Đurađ. Pod imenom sv. Đurda dolazi u Požeškom arhidakonatu šest župa. Spomenuli smo župe toga imena u Svilni, Gnojnici i Kamengradu. Pored njih bile su još dvije župe u mjestima »Sv. Đurađ« (1334.) i jedna u mjestu »Sv. Đurađ de Buda« (1332).

(49) Župa sv. Đurda bila je u mjestu »Sv. Đurdu«, u današnjoj Kuli. Spominje se 1334. Imala je zidanu crkvu, koju su Turci do temelja porušili i od njezina kamena napravili široku kulu. Iza izгона Turaka sagrađena je tu kapela sv. Đurda.

(50) Župa sv. Đurda bila je zacijelo i u Vrbovi (pored već spomenute župe Sviju Svetih), jer je tu g. 1660. stajala stara prostrana sredovječna crkva sv. Đurda — na groblju, podalje od ceste, gdje se nalazilo selo Vrbova prije seobe k cesti.

(51) Župa sv. Đurda bila je još i u mjestu »Sv. Đurdu«, koje je ležalo negdje iza Krndije u Podravini i g. 1730. imalo staru crkvu sv. Đurda. Čini se da će to biti današnji sv. Đurađ kod Drave.

52—55. **Sv. Marija.** Župe Bl. Dj. Marije bile su četiri. Dvije se spominju g. 1332.: »B. V. de Pohaca« i »Oslna«, a dvije 1334.: »B. Virgo« i »S. Maria.«

(52) Župa B. D. Marije u K o b a š u spominje se g. 1660. i 1693. Stara Župska crkva nalazila se uz Savu, podalje od sela, pokraj ruševina nekadašnjeg manastira.

(53) Župa B. D. Marije u D u b o v c u, sjeverno od Nove Kapelle, spominje se g. 1694. Župska crkva ove župe, sagrađena usred groblja na brdu Dubovcu, potječe iz Srednjega vijeka.

(54) Župa B. D. Marije nalazila se za pobiranja Papine desetine također negdje kod Bogičevaca i Okučana (tako misli J. Čuk).

(55) Gdje je bila četvrta župa B. D. Marije, ne možemo sigurno kazati. Neke nas činjenice upućuju da bi bila u P a k r a c u. Tu su g. 1730. ležale ruševine crkve B. D. Marije. Međa između zagrebačke biskupije i požeškog arhidakonata išla je negdje pokraj Pakraca, koji se nidje ne spominje u popisu župa zagrebačke biskupije. Možda župa Požeškoga arhidakonata »B. V. de Pohaca« znači u iskrivljenom obliku: Pakrac. Doduše, posjed u Pakracu imao je prior vranski, danas dostojanstvenik (prelat) zagrebačke biskupije, ali to ništa ne smeta, jer je iza izгона Turaka velik dio pečuske biskupije potpao pod zagrebačku.

56—58. **Sv. Mihael.** Dvije župe dolaze pod imenom »Sv. Mihael«, a jedna kao »Turpuć de S. Michaele«. Jedna bi župa sv. Mihajla mogla biti u Vrhovini (kod Trnave), jer je tu g. 1660. postojala župa s crkvom sv. Mihajla od kamena. Ostale dvije župe sv. Mihajla možda su bile u Požeškim Mihaljevcima i Pleterničkim Mihaljevcima.

59—60. **Sv. Marko.** Za jednu župu sv. Marka kažu (Čuk i dr.) da se nalazila istočna od Pleternice. Druga bi župa sv. Marka mogla biti južno od Velike, gdje se g. 1660. nalazila stara crkva sv. Marka kamo je narod još u doba turskoga gospodstva dolazio u velikim procesijama na zavjet.

61—62. **Sv. Stjepan.** Župa sv. Stjepana nalazila se negdje sjeverno od Cernika. Bila je ili u B a ć i n - D o l u, gdje su kapelu sv. Marije Magdalene, sagrađenu »supra antiqua murata rudera« zvali neko vrijeme kapelom sv. Stjepana. Ili u A p a t o v c u gdje je g. 1730. stajala kapela sv. Stjepana »penes quam antiqua apparent quaedam rudera«. Ne znam zašto Čuk kaže da je župa sv. Stjepana bila u Podvorškom. Čini nam se vrlo vjerojatno da je u Srednjem vijeku imao župu i Baćin-Dol i Opatovac (dakako, ne jednoga naslova).

63. **Sv. Ilija.** Možda je ta župa bila u O r u b i c i, jer se tu već g. 1695, spominje župa, a 1709. crkva sv. Ilije. — No treba primjetiti da je crkva sv. Ilije g. 1730. stajala i u Stupniku (na starome mjestu, prije preseobe).

64. **Sv. Margareta.** Župa sv. Margarete bila je u mjestu »Pochocala«, koje nam zasada nije moguće odgonetnuti. Možda se ta

župa nalazila u Lužanima koji su g. 1660. imali župu, a g. 1730. crkvu sv. Margarete. Čini se, kao da se ovim neobičnijim naslovom crkve htjela sačuvati uspomena na nekadašnju župu i crkvu.

65—66. **Sv. Križ.** I ako je požeški kraj imao više posjeda, koji su pripadali križarima, ipak nam je poznata samo jedna župa »Sv. Križa« (1335.), ali ni za nju ne znamo pravo gdje je stajala. God. 1730. spominje se crkva sv. Križa u Orahovici »cum turri antiqua« i kapela sv. Križa u Tisovcu, sagrađena »supra antiqua murata rudera«. Čini nam se vjerojatno da je župa postojala i u jednom i u drugom mjestu. Možda će župa »Roholtan« (1332.) i »Rochalka« (1334.) odgovarati Orahovici, gdje su nekoć vladali knezovi Iločki »Rahocaj« i gdje se u starom gradu nalazila oveća goška kapela. Priznajemo da bi ruševine u Tisovcu mogle potjecati od grada (utvrde) Tvrđića, koji je u Srednjem vijeku stajao kod Tisovca.

67—68. **Sv. Ivan.** God. 1332. spominje se crkva sv. Ivana »in Terra Regis.« Nije lako odrediti gdje je bila ta »Kraljeva zemlja«, jer je hrvatskomadžarska kraljica imala tada više posjeda u požeškom kraju. Znamo ipak za dvije sredovječne crkve sv. Ivana. Jedna je bila u Štitnjaku, gdje su još g. 1673. stajale ruševine »antiquae ecclesiae aliquis rudera.« Druga crkva sv. Ivana bila je u Čagliuu, trgovištu »zgojnih Hrvata«, gdje su g. 1702. na groblju ležale znatne ruševine stare crkve.

69. **Koprivnica.** Današnja Koprivnica, jugozapadno od Pleternice, odgovaraće zacijelo sredovječnoj župi »Gobrinza«, koja se spominje 1335. U Koprivnici ležale su g. 1730. ruševine stare crkve, na kojima je sagrađena kapela Sviju svetih.

70. **Toran.** Tu je bez svake sumnje postojala u starini župa, jer još 1702. i 1730., među selima Tornem i Borinjekom, nalazila se dosta sačuvana starinska crkva: imala je zidove i toranj, ali bez krova. Čini se, da će župa u današnjem Tornu odgovarati župi »Prigina (Pribinje)«, koja se spominje g. 1334. (Već smo spomenuli Pribinje u današnjim Skenderovcima), jer je sredovječni pribinjski posjed obuhvatao i današnji Toran. Štaviše, upravo u današnjem Tornu bio je utvrđeni plemićki dvorac, od kojega su g. 1702. stajale samo ruševine.

72. **Giletinci** (kod Cernika) dobili su ime od plemića Giletića. Tu je bila župa »Gylen« (1334).

73. **Hruševac** (kod Gornjih Vrhovaca) odgovara župi »Hrurzoa« (1335).

74. **Trenkovo** (ili Mitrovica) odgovara župi »Volica«, jer se tu negdje prostirao posjed roda Volice.

75. **Vratna** ili »Waresna«, kažu historiografi, nalazila se istočno od Pleternice.

76. **Rušćica** (kod Broda) odgovara župi »Rubitha« (1332.).

77. **Terra Senua.** Možda je od toga starinskog imena postalo današnje ime: Feričanci.

78. **Drava.** To je sigurno iskrivljeno ime, jer se požeški arhidakona nije protezao do rijeke Drave. Možda to ime znači pie-mički posjed »Orava« kod Kamenskoga ili Orljavu.

79. **Willet.** Možda Vilić-selo.

80. **Parumptian** — villa circa castrum Cruciferrum. Križari su imali utvrđenu rezidenciju u Požegi. Izvan Požege mogli su, na području požeškog arhidakonata, imati još utvrdu na svom posjedu kod današnjeg *Vetova*. Tu je g. 1660. stajala ruševna crkva sv. Kuzme i Damjana, sagrađena od kamena, dakako prije turske provale.

81—102. Do sada još nam nikako nije moguće bilo odgonetnuti ova imena sredovječnih župa: Olma, Stimuas dictas mensas, Gumia, Horcica, Braschana; Dubhaca (Dubočac nije, a Duboka — nije puno vjerojatno); Druchum, Gravichan, Crancha, Sucurconchum, Peseya, Euscut, Azirias i Agrias, Erdewasd, Padya (možda Padež kod Požege?), Halsa, Mugra, Peguinere, Zehisuhoh, Tupylek, Elzca.

Mjesto da se uzalud mučimo ispitivanjem iskrivljenih i zaboravljenih sredovječnih mjesnih imena, mi ćemo iznijeti mjesta gdje su u davna vremena sigurno stajale crkve i uz njih se — barem vrlo vjerojatno — nalazile župe.

(81) **Vrhovci.** God. 1702 i 1730. nalazile su se tu ruševine crkve sv. Ivana Krstitelja.

(82) **Pavlovci** kod Vilić-sela. God. 1673. spominje se ovdje kapela sv. Pavla. Bila je bez krova. Na njezinim ruševinama sagrađena je kasnije malena kapelica.

(83) **Podgorje.** God. 1660. i kasnije spominje se tu stara crkva sv. Katarine, sagrađena od kamena.

(84) **Tominovac.** Između Tominovca i Vetova nalazile su se g. 1702. ruševine stare crkve, sagrađene u davna vremena.

(85) **Mitrovac** kod Kutjeva. Između Mitrovca i Tominovca ležale su g. 1702. ruševine stare crkve.

(87) **Zoljan.** God. 1730. postojale su ovdje ruševine stare crkve sv. Katarine.

(88) **Oriovac.** God. 1746. veli tradicija u Oriovcu da je tu u stara vremena stajala crkva, posvećena sv. Emeriku.

(89) **Pavlovci** (u župi matičevičkoj). God. 1730. stajale su kod ovoga sela ruševine crkve sv. Nikole.

(90) **Lipovac.** Već god. 1275. i 1277. spominje se ovdje crkva sv. Luke i uz nju groblje. God. 1660. kaže se da je ta crkva u davna vremena od kamena sagrađena.

(91) **Škrabutnik** (u matičevičkoj župi). Tu su se g. 1730. nalazile ruševine stare crkve sv. Katarine.

(92) **Oštri Vrh.** u župi Staro Petrovo selo, imao je g. 1730. ruševine stare crkve sv. Ladislava.

(93) **Cernik.** Župa sv. Leonarda u Cerniku spominje se g. 1660. Sredovječna cernička župska crkva nalazila se zacijelo unutar utvrde, tamo gdje su g. 1730. ležale ruševine, na kojima je sagra-

dena crkva sv. Petra i Pavla. — 1597. crkva B. D. Marije »de Chernjek«.

(94) Drežnik. G. 1730. nalazile se tu ruševine crkve sv. Grgura, a do njih drvena kapelica istoga naslova.

(95) Prvča. God. 1730. na starim ruševinama nalazila se tu kapela Sviju svetih.

(96) Deževci. God. 1702. tako je ovdje crkva već bila razrušena, da su joj se samo temelji vidjeli.

(97) Drenovac. Župa sv. Dimitrija u Drenovcu spominje se g. 1660. Malo je čudnovato da se ime te župe ne može razabrati iz popisa župa od g. 1332.—1335. Istina, crkva sv. Dimitrija nalika je na utvrdu, ali mi, poradi više razloga, držimo, da je oduvijek bila crkva.

*

Izvori i literatura: 1) Monumenta Vaticana historiam regni Hungariae illustrantia I., 1. Budapestini 1887. — 2) Zapisnici kanonskih vizitacija arhidakonata Gvešća, Since i Vlaška u Nadb. arhivu u Zagrebu. — 3) Koller: Historia Episcopatus Quinque, ecclesiarum IV., Posonii 1796. — 4) Csanki: Körösmegye a XV—ik században, Budapest 1893. — 5) Bösendorfer: Crtime iz slavonske povijesti, Osijek 1910. — 6) Čuk, u »Radu« Jgsl. Akademije 231., str. 38—101. — 7) Smičiklas: Dvjestogodišnjica oslobođenja Slavonije, II., Zgb. 1892. — 8) Jelenić, u Starinama, 36. — 9) Buturac, u Croatia Sacra, 2. — 10) Vanino, Vrela i prinosi I., Sarajevo 1932., str. 99. — 11) Fermezdžin: Acta Bosne, Zagreb 1892. — 12) Kempf, u Vjesniku zem. arkiva X. — 13) Krčelić: Historiarum Cathedralis Ecclesiae Zagrabiensis.

Jos. A. Buturac.

Nova iskapanja u okolici Genezaretškoga jezera.

Palestina je sveta zemlja i Kršćanima i Židovima, a i mnoga se muslimanska tradicija prislanja sad u ovaj, sad u onaj kra staroga Kanaana. Koliko se je samo stotinama godina protilo krvi, kad se radilo o tome, tko će biti gospodar te zemlje: za posjed Palestine otimaju se Hebreji i Egipćani, Asirci i Babilonci, Rimljani, križari i Turci, Francuzi i Englezi. Ali ljudi pera nalaze u tim krajevima plodno tlo za svoja istraživanja, pa se navlastito u ovim zadnjim godinama mnogo uložilo i truda i novca, da se što bolje ispituju i istraže u prvom redu oni predjeli i mjesta, koja se odnose na događaje iz novozavjetne povijesti. U našim danima vode ta istraživanja u okolini Genezaretškog jezera Salezijanac O. Dr. A. Mader i Dr. M. A. Schneider. Nedavno je njima pošlo za rukom, da se prigodom iskapanja namjere na neke ruševine, koje su u uskoj vezi sa dva važna biblijska događaja.